

Sygn. akt **III AUa 1569/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Borkiewicz

Sędziowie: SSA Wiesława Stachowiak

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans (spr.)

Protokolant: st. insp. sąd. Dorota Cieślik

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2015 r. w Poznaniu

sprawy **Przedsiębiorstwa Produkcyjno -Handlowo-Uslugowego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanej M. K.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Przedsiębiorstwa Produkcyjno -Handlowo-Uslugowego (...)

Sp. z o.o. w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 10 czerwca 2014 r. sygn. akt VII U 1154/14

1. o d d a l a apelację;

2. zasądza od odwołującej na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Marek Borkiewicz	SSA Wiesława Stachowiak
-------------------------------------	----------------------	-------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 grudnia 2013 roku nr (...), znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych, I Oddział w P., stwierdził, iż przychód osiągnięty przez **M. K.** z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek: PPHU (...) spółka z o.o. z siedzibą w P., którego wysokość została wskazana w treści decyzji, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w toku przeprowadzonej kontroli ustalił, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodu osiągniętego przez M. K. z tytułu wypłaconych i wydanych pracownikowi świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w łącznej kwocie 1 590,00 zł. Pracodawca przyznał zatrudnionym pracownikom świadczenia okolicznościowe w oparciu o kryteria inne niż socjalne, tj. według średniego wynagrodzenia netto pracownika, uzyskanego w określonym czasie z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Odwołanie od powyżej opisanej decyzji wywiódł płatnik składek, Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe (...) w P., zaskarżając ją w całości i zarzucając jej: naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 8 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Odwołujący wskazał także, iż zostały naruszone przepisy postępowania administracyjnego w szczególności art. 107 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego w związku z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Na podstawie powyższych zarzutów płatnik składek wniósł o uchylenie przedmiotowej decyzji i orzeczenie, że wskazany w decyzji przychód pracownika skarżącej z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości oraz o zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział VII Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 10 czerwca 2014 roku, w sprawie VII U 1154/14, oddalił odwołanie (pkt 1) oraz zasądził od odwołującej spółki na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, I Oddziału w P., kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. jest wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...) od dnia 21.01.2002r. Na dzień 30 listopada 2012 r. płatnik składek zatrudniał 468 osób na podstawie umowy o pracę. M. K. była zatrudniona u płatnika składek na podstawie umowy o pracę.

W spółce PPHU (...) sp. z o.o. utworzono Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Paragraf § 3 Zarządzenia Prezesa spółki nr (...) z dnia 4 listopada 2010 r. w sprawie zasad - regulaminu gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wskazywał na co może być przeznaczane dofinansowanie z funduszu. Osoby uprawnione do korzystania z funduszu zostały wskazane w § 5 Zarządzenia. W § 6 i 8 Zarządzenia przewidziano, że podziału środków funduszu dokonuje pracodawca z udziałem wskazanego przez załogę pracownika PPHU (...) spółka z o.o., a pracodawca i przedstawiciel załogi przy przyznawaniu świadczenia brać będą pod uwagę sytuację materialną wnioskodawcy oraz czas pracy w PPHU (...) Sp. z o.o. Zapis § 2 Zarządzenia stanowi, że corocznie w załączniku do Zarządzenia będą ustalane zasady przyznawania świadczeń, w uzależnieniu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

W roku 2010 przyznano świadczenia świąteczne pracownikom zatrudnionym przed 02.10.2010r. oraz pozostającym w zatrudnieniu w dniu 19.11.2010r., w postaci bonów towarowych oraz świadczenia pieniężnego na podstawie uzyskanego średniego wynagrodzenia netto w trzech ostatnich miesiącach:

- wynagrodzenie netto poniżej 1 500 zł - łączna wartość świadczenia 580 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 200 zł bon towarowy),

- wynagrodzenie netto do 2 500 zł - łączna wartość świadczenia 530 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 150 zł bon towarowy),

- wynagrodzenie netto powyżej 2 500 zł - łączna wartość świadczenia 480 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 100 zł bon towarowy).

W roku 2011 przyznano świadczenia świąteczne pracownikom zatrudnionym przed 02.10.2011r. oraz pozostającym w zatrudnieniu w dniu 14.11.2011r., w postaci bonów towarowych oraz świadczenia pieniężnego na podstawie uzyskanego średniego wynagrodzenia netto w trzech ostatnich miesiącach:

- wynagrodzenie netto poniżej 1 500 zł - łączna wartość świadczenia 580 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 200 zł bon towarowy),

- wynagrodzenie netto do 2 500 zł - łączna wartość świadczenia 530 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 150 zł bon towarowy),

- wynagrodzenie netto powyżej 2 500 zł - łączna wartość świadczenia 480 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 100 zł bon towarowy).

W roku 2012 przyznano pracownikom zatrudnionym przed 02.10.2012r. oraz pozostającym w zatrudnieniu w dniu 20.11.2012r., świadczenia świąteczne w postaci bonów towarowych oraz świadczenia pieniężnego na podstawie uzyskanego średniego wynagrodzenia netto z ostatnich trzech pełnych miesięcy:

- wynagrodzenie netto poniżej 1 500 zł - łączna wartość świadczenia 580 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 200 zł bon towarowy),

- wynagrodzenie netto do 2 500 zł - łączna wartość świadczenia 530 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 150 zł bon towarowy),

- wynagrodzenie netto powyżej 2 500 zł - łączna wartość świadczenia 480 zł (380 zł świadczenie pieniężne + 100 zł bon towarowy).

Płatnik składek w zakresie okolicznościowego wydawania bonów towarowych i wypłacania świadczenia pieniężnego nie wymagał od świadczeniobiorców składania jakichkolwiek wniosków i oświadczeń.

Zainteresowana M. K. z ZFŚS otrzymała: w grudniu 2010r. świadczenie pieniężne w kwocie 380,00 zł oraz bon towarowy o wartości 150,00 zł,

w listopadzie 2011r. świadczenie pieniężne w kwocie 380,00 zł, w grudniu 2011r. bon towarowy o wartości 150,00 zł, w grudniu 2012r. świadczenie pieniężne w kwocie 380,00 zł oraz bon towarowy o wartości 150,00 zł.

Płatnik składek nie wliczył w/w wypłat do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd Okręgowy dokonał oceny zgromadzonego materiału dowodowego i stwierdził, mając na uwadze ustalony w sprawie stan faktyczny, że odwołanie płatnika składek nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności, Sąd Okręgowy przywołał podstawy prawne rozstrzygnięcia, tj. treść art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 11 ust. 1 i art. 12 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 tejże ustawy w związku z art. 4 pkt 9 ustawy oraz w związku z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych i § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przywołana została także treść art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Sąd Okręgowy wskazał, także na treść.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie sprowadzał się do oceny, czy organ rentowy zasadnie ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego pracownika, wliczając do podstawy wymiaru tych składek kwoty z tytułu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci: wypłaconych świadczeń pieniężnych i wydanych bonów towarowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia.

Kwestie związane z tworzeniem zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa ustawa z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 roku, poz. 592). Sąd Okręgowy przywołał treść art. 2 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz art. 8 ust. 1 tejże ustawy.

Mając na uwadze treść przywołanych przepisów prawa i po dokonaniu stosownych rozważań prawnych Sąd Okręgowy stwierdził, że faktem jest, że w regulaminie obowiązującym w odwołującej spółce - w Zarządzeniu nr (...) z dnia 4 listopada 2010 r. wskazano, że środki z funduszu mogą być przeznaczone na dofinansowanie świadczeń świadczeniowych - § 3 pkt 2. Zauważyć jednak należy, że w § 2 określono również, że środkami Funduszu gospodaruje pracodawca, przy udziale wybranego reprezentanta załogi, ustalając corocznie (w załączniku) zasady przyznawania świadczeń, uzależniając je od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego płatnik składek zgodnie postanowieniami ogólnymi regulaminu powinien uzależniać wypłatę spornych świadczeń od sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej osoby uprawnionej, czego nie uczynił. To, że Regulamin dopuszczał możliwość corocznego doprecyzowania - w załączniku - zasad przeznaczenia środków funduszu nie oznacza, że pracodawca mógł odstąpić od ogólnych zasad podziału środków. Także sam fakt, że świadczenia zostały przewidziane w Regulaminie i mogły być tym samym wypłacone/wydane pracownikom nie oznacza, iż miały one charakter socjalny.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, zdaniem Sądu Okręgowego, że odwołująca spółka dokonując podziału środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie analizowała sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z funduszu. Zróżnicowanie wysokości świadczeń według jedynego kryterium osiąganego u płatnika składek średniego wynagrodzenia netto w trzech ostatnich miesiącach - powoduje, że wypłacone świadczenia nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne. Odwołująca Spółka zastosowała zatem kryterium, które jedynie pozornie stanowi kryterium socjalne. Nie uzasadnia poprawności zastosowanego kryterium podnoszone przez odwołującą spółkę twierdzenia przemawiające za przyjęciem, że stosowanie takiego kryterium jest wystarczające dla oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych.

Sąd Okręgowy wskazał także, iż organ rentowy w realiach sprawy, dysponował prawem kontroli Spółki pod względem prawidłowości zastosowania przez nią kryterium socjalnego przy podziale świadczeń z ZFŚS na rzecz pracowników. Zakres tej kontroli obejmował prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych wpłat, do których pobierania zobowiązany jest Zakład (art. 86 ust. 2 tej ustawy).

Podsumowując, Sąd uznał, że uwzględnienie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne przychodów zainteresowanego pracownika w postaci wypłaconych świadczeń pieniężnych i wydanych bonów towarowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia było prawidłowe.

Z powyższych względów Sąd na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. i cytowanych powyżej przepisów prawa materialnego oddalił odwołanie płatnika składek od zaskarżonej decyzji.

Wyrok w całości apelacją zaskarżył płatnik składek PPHU (...) spółka z o.o., zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, za podstawę zaskarżonego orzeczenia dowodów przedstawionych wyłącznie przez płatnika, którym Sąd dowolnie odmówił

wiarygodności i mocy dowodowej pomimo nie zakwestionowania tych dowodów i nie przedstawienia innych dowodów w procesie przez organ rentowy, jak również poprzez niewskazanie przez Sąd I instancji dowodów potwierdzających, że wypłacone przez odwołującą, jako płatnika pracownikowi, jako świadczenia w całości sfinansowane ze środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie mają charakteru socjalnego;

- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. poprzez niewystarczające wyjaśnienie podstawy prawnej i faktycznej wyroku.

Nadto apelujący wskazał, iż nastąpiło nierozpoznanie przez Sąd I instancji całości sprawy oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającego na tym, że:

a) Sąd nie ustosunkował się do treści wszystkich zarzutów oraz uzasadniających je twierdzeń zawartych w odwołaniu;

b) rozstrzygnął sprawę na niekorzyść odwołującej, mając za podstawę przedstawione przez odwołującą dowody potwierdzające zasadność zarzutów zawartych w odwołaniu od decyzji pozwanego, który nie zaprzeczył tym dowodom i nie powołał dowodów przeciwnych;

c) Sąd nie wyjaśnił na podstawie jakich dowodów uznał, że świadczenia świąteczne wypłacone zainteresowanej osobie stanowiły podstawę wymiaru składek, skoro w aktach sprawy znajdował się przedstawiony przez odwołującą dowód w postaci list płac, na których uwzględnione są poszczególne składniki wynagrodzenia składającego się z wynagrodzenia zasadniczego oraz oddzielenie kwotowe wartości świadczeń świątecznych/bonów towarowych sfinansowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, jako i wydanych nie za pracę, a wyłącznie z okazji wzmózonych zakupów świątecznych tj. na cele socjalne przewidziane w Regulaminie ZFŚS.

Apelujący wskazał także, iż doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 8 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 pkt 1 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 592 t. j. ze zm.) poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wypłacone przez odwołującego ubezpieczonemu pracownikowi jako świadczenia w całości sfinansowane ze środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie mają charakteru socjalnego oraz bezpodstawne uznanie przez Sąd, że przy przyznawaniu i wypłatach przedmiotowych świadczeń okolicznościowych z ZFŚS na rzecz pracownika nie uwzględniono kryterium socjalnego osoby uprawnionej do korzystania z tego funduszu podczas, gdy sytuacja materialna pracownika była bardzo dobrze znana i analizowana przez Odwołującego,

- § 1 i § 2 pkt 19 Rozporządzenia, przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na stwierdzeniu, że Odwołujący do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonego pracownika ma obowiązek wliczyć, niestanowiące podstawy wymiaru tych składek, świadczenie świąteczne w całości finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,

- art. 86 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez przyjęcie, że przepis ten daje organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez Odwołującego jako płatnika.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającej go decyzji i stwierdzenie, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, nie wlicza się wypłaconych zainteresowanej przez apelującą przedmiotowych świadczeń okolicznościowych z ZFŚS; albo ewentualnie uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd Okręgowy w innym składzie. Nadto apelująca wniosła także o zasądzenie od pozwanego na rzecz odwołującej kosztów postępowania przed sądem I instancji oraz kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwany organ rentowy wniosł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja okazała się bezzasadna.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny wskazuje, iż w jego ocenie Sąd Okręgowy poddał wszechstronnej analizie zebrany w sprawie materiał dowodowy i z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów dokonał rzetelnej i trafnej oceny zgromadzonego materiału i ocena ta nie wykracza poza ramy określone przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę na to, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, iż postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącą stanu faktycznego przyjętego na podstawie własnej oceny dowodów; skarżąca może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurystycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Sąd Apelacyjny zwraca tym samym uwagę, że aby podstawa naruszenia prawa procesowego nadawała się do rozpoznania, skarżąca powinna określić działanie (zaniechanie) Sądu naruszające konkretny przepis postępowania i wskazywać - w nawiązaniu do hipotezy tego przepisu - na czym polegało jego naruszenie a także wpływ tego naruszenia na rozstrzygnięcie. Innymi słowy, konieczne jest wykazanie przez skarżącą, że uchybienie Sądu w tym zakresie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów odpowiada regułom określonym przepisami art. 233 § 1 k.p.c., a wszystkie przeprowadzone dowody zostały przez Sąd Okręgowy przywołane i omówione w sposób obiektywny. Sąd Odwoławczy podziela ocenę dokonaną przez Sąd Okręgowy, bowiem apelująca nie podważyła skutecznie prawidłowości tej oceny. Z pewnością nie zachodzi w sprawie także sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału. Sprzeczność taka ma miejsce wówczas, gdy rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest sprzeczne z tymi istotnymi dla rozstrzygnięcia okolicznościami, które Sąd ustalił w toku postępowania albo gdy wyprowadził logicznie błędny wniosek z ustalonych przez siebie okoliczności, albo wreszcie, gdy Sąd przyjął fakty za ustalone - bez dostatecznej podstawy. Przez okoliczności w powyższym rozumieniu należy rozumieć okoliczności faktyczne. Nie zachodzi taka sprzeczność, gdy Sąd poczynił ustalenia sprzecznie z materiałem dowodowym, który - oceniając go - odrzucił. Nie można zatem Sądowi czynić zarzutów, gdy dokonał ustaleń faktycznych opierając się na niektórych dowodach, tj. tych, którym dał wiarę, jeżeli należycie umotywowował co do tego swoje stanowisko (art. 328 § 2 k.p.c.).

W tym miejscu Sąd Apelacyjny wskazuje, iż w jego ocenie wnioski o powołanie dowodu w postaci list płac nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż stanowi tylko polemikę z ustaleniami poczynionymi przez Sąd I instancji i jego dopuszczenie nie spowodowałoby zmiany rozstrzygnięcia. Wysokość wynagrodzenia uzyskiwanego przez pracowników odwołującej wpływa z pewnością na to jak kształtuje się sytuacja materialna pracownika, który jest beneficjentem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie oznacza to jednak, że czynnik ten jako jedyny determinuje to czy i w jakiej wysokości dane świadczenie zostanie przyznane pracownikowi.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa materialnego, Sąd Apelacyjny wskazuje w pierwszej kolejności, że błędny jest zarzut naruszenia art. 83 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez przyjęcie, iż organ rentowy miał uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych u odwołującej spółki. Wbrew stanowisku odwołującej, organ rentowy miał bowiem prawo do dokonania analizy przyjętych kryteriów socjalnych, a tym samym miał prawo do kontroli wydatkowania przez odwołującą środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (w tym także do oceny tego, czy świadczenia te spełniają warunki niezbędne do ich wyłączenia z podstawy wymiaru składek), w zakresie prawidłowości ustalania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Stanowisko to jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i nie budzi wątpliwości (por. np. wyrok SN z 20 czerwca 2012 roku w sprawie I UK 140/12). Pozwany mógł tym samym dokonać analizy prawidłowości wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a w szczególności tego czy przy rozdysponowywaniu środkami z funduszu stosowano kryterium socjalne, bowiem przyznanie takiego uprawnienia umożliwiło mu prawidłową realizację przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, do czego jest zobowiązany na mocy art. 68 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy.

Odwołujący płatnik podnosił także, iż Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni i niewłaściwie zastosował art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 292 – dalej ustawa o ZFŚS) zw. z § 1 i 2 rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz.1106 ze zm. – dalej rozporządzenie, lub rozporządzenie z dnia 18.12.1998 r.). Przywołane rozporządzenie określa m.in. to, jakie przychody nie stanowią podstawy wymiaru składek. Ad causa w § 2 ust. 1 pkt 19 wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z kolei przepisy ustawy o ZFŚS regulują kwestie związane z zasadami tworzenia Zakładowych Funduszy Świadczeń Socjalnych (dalej Fundusz) i określają zasady na podstawie, których świadczenia z tworzonych Funduszy mogą być wypłacane. Artykuł 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Mając na względzie podnoszone zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, Sąd Apelacyjny wskazuje, że istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy przychód uzyskany przez zainteresowaną tytułem świadczeń świadczeń, za okres i w wysokości określonej w zaskarżonej decyzji w związku z zatrudnieniem u płatnika składek, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, w szczególności do ustalenia, czy dokonane wypłaty korzystają z dobrodziejstwa przewidzianego w § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. rozporządzenia.

Należy przypomnieć, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach. To pracodawca gospodaruje środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i to on dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej. Pracodawca zazwyczaj przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Owszem, jak słusznie wskazał apelujący, ustawodawca nie określił dokładnie kryteriów jakimi powinien kierować się dysponent świadczeń zgromadzonych w zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i pozostawił tą kwestię pracodawcy do doprecyzowania w wewnętrznych regulaminach. Jednakże ta swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń socjalnych została ograniczona przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy o ZFŚS ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Ta ogólna zasada określa tzw. „kryterium socjalne”, zawsze musi być brane pod uwagę przy rozdzielaniu środków z Funduszu. Pracodawca może zatem kreować kryteria podziału, jednakże musi bezwzględnie uwzględniać w zakładowych regulaminach świadczeń socjalnych to że, przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być zawsze uzależnione od oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu.

Wysokość wynagrodzenia danego pracownika uzyskiwanego w zakładzie pracy przyznającym świadczenie ma z pewnością wpływ na jego sytuację materialną, nie jest to jednak jedyny czynnik, który należałoby brać pod uwagę. Należy bowiem, przy ocenie sytuacji materialnej danego pracownika uwzględniać także dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków jego rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

Należy zważyć, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych niejednokrotnie wypowiedziano się co do kwestii w jaki sposób pracodawca – dysponent środków zgromadzonych w zakładowym funduszu świadczeń socjalnych - powinien rozumieć pojęcie „kryterium socjalnego” i w jaki sposób w minimalnym zakresie powinna być oceniana sytuacja rodzinna, materialna i finansowa beneficjenta świadczeń z Funduszu. Przykładowo Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lutego 2008 r. II PK 156/07 (OSNP 2009/7-8/96) stwierdził, że możliwe jest przyjęcie średniego dochodu na członka rodziny, jako usprawiedliwionego kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu.

Pogląd ten był następnie powtarzany w orzeczeniach Sądu Najwyższego, w których akcentowano sprzeczność z ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wydatkowania środków Funduszu na finansowanie ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z pominięciem wspomnianych kryteriów socjalnych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2004 r., I PK 22/03, OSNP 2005 Nr 6, poz. 80; z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 12/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 182; z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 96). W wyroku z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09 (OSNP 2011 nr 9-10, poz. 133).

Należy podkreślić, iż Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazywał, że podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i stanowi ona, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady.

Niejednokrotnie Sąd Najwyższy wskazywał także, iż nie można automatycznie przyjmować, że skoro dane świadczenie wypłacone jest z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na cel socjalny określony w regulaminie bądź wynikający z ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, to przychód pracownika uzyskany z tytułu przyznanego mu świadczenia korzysta z dobrodziejstwa jakim jest brak uwzględnienia tego przychodu w podstawie wymiaru składek. W wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12 (OSNP 2013 nr 13-14, poz. 160) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, wyłączając z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ramy te zaś zakreślają przepisy ustawy o ZFŚS oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu. Zważyć należy, że regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. i jest on wiążący nie tylko w zakresie ogólnych zasad (kryteriów) podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, ale także w odniesieniu do ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS wyraźnie wiąże wysokość przyznanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Sąd Apelacyjny podziela wywody poczynione przez Sąd Najwyższy w przytoczonych orzeczeniach i ich uzasadnieniach.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że odwołująca spółka dokonując podziału i przydziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, nie analizowała sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z tego Funduszu (w tym zainteresowanej), mimo iż takie kryterium zawarła w § 2 Zarządzenia w sprawie zasad gospodarowania środkami funduszu. Zważyć należy, że pracownicy odwołującej nie spełnili warunków formalnych wypłaty świadczenia, to jest nie złożyli oświadczeń o dochodach oraz pisemnego wniosku o świadczenie. Odwołująca jako kryterium przyznania świadczenia przyjęła w sposób nieuprawniony kryterium wynagrodzenia pracownika brutto za kwartał, co wynika wprost między innymi z treści przyjętego w dniu 20.11.2012 r. załącznika do zarządzenia z dnia 4.11.2010 r. w sprawie zasad – regulaminu gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i wcześniejszych zarządzeń.

Przyjęty u odwołującej sposób wypłaty świadczeń z funduszu był sprzeczny z powyżej przywołanymi regułami. Sąd Apelacyjny nie ma bowiem wątpliwości, że przyznawanie świadczeń z Funduszu automatycznie, niezależnie od wniosku o świadczenie oraz oświadczenia o dochodach, a zatem bez badania sytuacji rodzinnej, finansowej i majątkowej pracowników, pozostaje w sprzeczności z treścią art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co oznacza, że prawidłowo Sąd Okręgowy przyjął, że w tym zakresie zapisy zawarte w Zarządzeniu przyjętym przez odwołującą są niezgodne z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (art. 8 ust. 1 i 2) i nie mogą być stosowane.

Zważyć należy, że „kryterium socjalne”, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, wyraźnie wiąże zasadę korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Istnieje bowiem ścisły związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Im sytuacja osoby uprawnionej jest trudniejsza, tym wyższe przysługuje jej świadczenie. Tym samym o spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby. Wprawdzie odwołująca przyznając świadczenia analizowała sytuację materialną swoich pracowników i ich wysokość uzależniała od wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego w spółce, jednak nie można przyjąć, iż przyjęte u odwołującej kryterium wynagrodzenia odzwierciedla w sposób pełny sytuację materialną danego pracownika. Wszystkie bowiem kryteria wskazane w art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS mają być oceniane łącznie. Nie może być tak, że odwołująca spółka skupiała się tylko i wyłącznie na kryterium majątkowym i traciła z pola widzenia kryterium rodzinne (co zresztą przyznała w treści apelacji). Sytuacja rodzinna wpływa bowiem istotnie na kryterium majątkowe, albowiem inna będzie sytuacja finansowa pracownika nieposiadającego rodziny, który wynagrodzenie uzyskiwane u odwołującej ma do swojej wyłącznej dyspozycji, a inna będzie pracownika, który uzyskuje wprawdzie takie samo wynagrodzenie, ale ma na utrzymaniu przykładowo żonę i dziecko.

Z uwagi na powyższe, Sąd Apelacyjny stwierdza, że odwołujący pracodawca w analizowanej sprawie winien był dokonać łącznie analizy sytuacji życiowej, materialnej i osobistej osoby zainteresowanej przed przyznaniem jej świadczenia. Nie musiało to przy tym wiązać się z podejmowaniem nadzwyczajnych działań ze strony pracodawcy, generowaniem dodatkowych sił i środków. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wystarczające byłoby złożenie przez każdego pracownika oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka rodziny ze wskazaniem ile osób i w jakim wieku składa się na rodzinę pracownika. Taka informacja ujmowałaby w istocie nie tylko dochody pracownika osiągnięte u odwołującego, ale także dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem. Powyższe obrazuje bowiem zarówno sytuację osobistą, rodzinną jak i materialną, jak tego wymaga ustawa. Stanowisko takie jest prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i literaturze przedmiotu. Wbrew stanowisku odwołującej, zgromadzenie stosownych oświadczeń od pracowników płatnika, wcale nie wiązałoby się z koniecznością zatrudniania dodatkowych osób do weryfikacji udzielonych informacji, zwłaszcza, że z doświadczenia życiowego Sąd wie, że wskazana powyżej forma gromadzenia oświadczeń, która ma na celu zobrazowanie ogólnej sytuacji materialnej, finansowej i życiowej pracowników, sprawnie funkcjonuje w zakładach zatrudniających o wiele więcej pracowników niż odwołujący i w tych zakładach nie ma potrzeby generowania dodatkowych środków na zatrudnianie osób do weryfikacji wniosków.

Reasumując, Sąd Apelacyjny stwierdza, że w rozpoznawanej sprawie przedmiotowe świadczenie należało sklasyfikować jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, nie zaś świadczenie z funduszu świadczeń socjalnych, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi tak wobec pracowników, jak wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy. Skoro wypłata świadczenia nie miała charakteru socjalnego, gdyż nie była powiązana z kryterium socjalnym, należało uznać ją za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106) oraz art. 81 ust. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008r. nr 164 poz.1027 ze zm.).

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, Sąd Apelacyjny w Poznaniu uznał, że złożona apelacja jest bezzasadna i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

del. SSO Katarzyna Schönhof-
Wilkans

SSA Marek Borkiewicz

SSA Wiesława Stachowiak